

Uttalelser vedtatt på landsstyremøte i AUF 22.-23.03.24

Uttalelse 1: Samisk for fremtiden

Samisk språk og kultur står i fare for å forsvinne. AUF vil sikre at de samiske språkene videreføres og utvikles for framtidens generasjoner. Samisk er i dag et av Norges offisielle språk, men er kun sidestilt med bokmål og nynorsk i de nordligste delene av landet.

Samisk i skolen

For å sikre en god utvikling av det samiske språket er det nødvendig at flere elever får tilgang til samiskundervisning gjennom hele skoleløpet. AUF ser at samiske lærebøker er utdaterte og enkelte er av tvilsom kvalitet. Det å ha en samisk skole eller ha samisk på skolen blir vanskelig i praksis når alt samisk læremateriell er utdatert. Dette skjer blant annet fordi det ikke lønner seg å skrive samiske lærebøker. Markedet er ekstremt lite og det er nærmest umulig å tjene penger på det. For at det skal bli trykt nye oppdaterte lærebøker må det gis mer støtte til forfattere som ønsker å skrive dem.

Undervisningsmateriale bør også utvides i flere fag, slik at dette er tilgjengelig på samisk, helst på alle de tre største samiske språkene nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk. AUF vil også jobbe for at elever uten samisk tilknytning skal få muligheten til å lære samisk på lik linje med andre fremmedspråk. Den samiske kulturen og historien bør inn i den norske skolehverdagen i en større grad, samt få det inn i læreplanene for å sørge for en god undervisning om Norges urbefolkning.

AUF vil:

- Oppdatere lærebøkene på samisk, og sikre økt økonomisk støtte til samiske lærebokforfattere.
- Opprette en stønadsordning for samisk skjønnlitteratur, og opprette et fond for å sponse oversettelsen av populærlitteratur til samisk
- Oppnå en helt samiskundervisning som ikke har behov for ekstra arbeid i forkant for å finne oppdaterte kilder.
- Styrke stipendordninger for elever i videregående skoler og for studenter som tar høyere utdanning
- Arbeide for lovfestet rett til samisk barnehagetilbud med morsmålsopplæring samt styrke de samiske barnehagene og avdelingene gjennom økte midler og ressurser.
- Jobbe for å få inn mer av den samiske kulturen og historien i læreplanen
- Gi alle elever muligheten til å velge samisk som valgfag, 2. fremmedspråk, eller programfag.

Arbeidsliv

Mangelen på helsepersonell i Norge generelt er et økende problem, og det er spesielt mangel på helsepersonell med samisk språkkompetanse. Dersom man ikke rekrutterer flere studenter med samisk språkkompetanse til studiene innenfor helse- og omsorgssektoren, vil mangelen på samiskspråklig helsepersonell bli en stor utfordring, som kan bli vanskelig å løse dersom man ikke setter inn tiltak nå.

AUF vil:

- Utdanne flere samiske lærere, barnehagelærere og samiskspråklige spesialpedagoger og styrke stipendordninger for lærere og barnehagelærere som kvalifiserer seg til å undervise i samisk
- Jobbe for en positiv lønnsutvikling både i fiske- og reindriftsnæringen

Kultur

AUF mener det er viktig å legge til rette for samisk næringsliv og sikre gode rammevilkår for drift i samiske næringer. I mange områder opplever samer at nye næringsetableringer går på bekostning av de tradisjonelle samiske næringene. De samiske næringene skal få utvikle sin drift, samtidig som det må legges til rette for ny næringsvirksomhet i samiske områder med lav sysselsetting. Områdene som i dag brukes til reindriftsnæring må vernes og viktige samiske fiskeområder må forbli urørt.

AUF vil:

- Styrke Nasjonalt Samisk Kompetansesenter (NASAK).
- Styrke satsingen på programmer for lokalmatprodusenter og småbedrifter
- Verne viktige samiske fiskeområder og områder som i dag brukes av reindriftsnæringa
- Sikre at reindriftsnæringa får tilgang til gode dyrevelferdsordninger på lik linje med andre matprodusenter, samt utvikle gode retningslinjer for størrelsen på reinflokker for å sikre en bærekraftig produksjon
- At det i større grad tas hensyn til samisk næringsliv når vurderingsfasen før større byggeprosjekter settes i gang.

Samisk politikk

Sametinget skal sikre medvirkning for den samiske befolkningen, og det er en selvfølge at Sametinget skal høres og at vedtakene skal vektlegges tungt i all politikk som berører samiske forvaltningsområdet. AUF ønsker å styrke Sametingets politiske innflytelse og sikre økte midler til det viktige arbeidet Sametinget gjør.

AUF vil:

- At Sametinget høres i all politikk som berører samiske forvaltningsområder
- Gi Sametinget økte midler til arbeidet sitt
- At samefolkets dag skal bli en offentlig fridag, og inntil da gjøre samefolkets dag til en gyldig fraværsgrunn som ikke skal telle inn på det endelige fraværet

Uttalelse 2: Kvensk for fremtiden

Styrke kvensk kultur og språk i Norge

Vår forpliktelse til å styrke og løfte kvensk kulturarv springer ut av en felles forståelse av den historiske urett som ble påført kvener, finner, samer og andre minoriteter under fornorskingspolitikken, samt evakueringen og nedbrenningen av Nord-Troms, Finnmark og Nord-Finland i 1944/45.

Vi må anerkjenne den smertefulle arven etter fornorskingspolitikken, og man bør derfor se på en plan for revitalisering av kvensk språk og kultur. AUF erkjenner at ord alene ikke kan helbrede sårene, men forplikter seg til å arbeide for en politikk som reflekterer den triste virkeligheten av fornorskingspolitikken og legge grunnlaget for en mer rettferdig og inkluderende fremtid for alle.

Å styrke kvensk kulturliv og verne kulturminner bidrar til å bevare en viktig del av samfunnets kulturarv. Dette er avgjørende for å sikre at historie, tradisjoner og kunnskap ikke går tapt, og for å kunne overføre dette til kommende generasjoner. Å støtte kvensk kulturliv og verne kulturminner er en viktig del av å sikre likestilling og inkludering for kvenske samfunnsmedlemmer. Det gir dem muligheten til å delta fullt ut i samfunns- og kulturlivet på lik linje med andre grupper, og bidrar til å bekjempe diskriminering og marginalisering.

AUF vil:

- Styrke og løfte kvensk språk, språksentre og institusjoner.
- Styrke kvensk kulturliv, verne kulturminner, styrke yringsfriheten og sikre likestilling
- Øke myndigheters og offentlighetens kunnskap om kvener og deres språk.
- Utredning om hvorvidt kvener/finner/andre ble utsatt for en krigsforbrytelse da Nord-Troms, Finnmark (og Nord-Finland) ble evakuert og nedbrent i 1944/45 og hva følgene av dette var.

Kvensk inkludert i flere offentlige organer

Kvenene er en norsk minoritet, og det kvenske språket ble først anerkjent som et eget språk i 2005. Gjennom etableringen av kvenske barnehager, kvensk opplæring i skoler og opprettelsen av et kvensk rådgivende organ, ønsker vi å gi kvenske samfunn verktøyene de trenger for å overvinne fortidens smerte og bygge en sterkere fremtid.

Tilbud om kvensk barnehage og opplæring bidrar til å bevare og styrke den kvenske kulturelle identiteten blant barn og unge. Det gir dem muligheten til å lære sitt morsmål og kjenne til sin kulturelle arv, noe som er viktig for å opprettholde en følelse av tilhørighet og stolthet.

Det å tilby kvensk opplæring kan også bidra til å fremme språklig mangfold og flerspråkelighet i samfunnet. Å tilby opplæring på kvensk sikrer at kvenske barn og unge føler seg inkludert og representert i utdanningssystemet. Dette bidrar til å fremme likeverdige tilgang til utdanning og bekjemper diskriminering basert på språk og kultur.

AUF vil:

- Tilbud om kvensk barnehage, kvensk opplæring i grunnskole og videregående skole

Kvensk i Den europeiske pakten om regions- eller minoritetsspråk

Etter at Norge i 1999 ratifiserte Europarådets pakt for regions- og minoritetsspråk og Europarådets rammekonvensjon om vern og nasjonale minoriteter har Norge påtatt seg et spesielt ansvar for å støtte tiltak som skal ta vare på, styrke og videreutvikle kulturen til de nasjonale minoritetene og. Vi må anerkjenne den smertefulle arven etter fornuksingspolitikken, og man bør derfor se på en plan for revitalisering av kvensk språk og kultur.

Del II i «Den europeiske pakten om regions- eller minoritetsspråk» inneholder de grunnleggende prinsippene for beskyttelse av regionale eller minoritetsspråk. Den fastsetter de generelle forpliktelsene som medlemslandene må oppfylle for å sikre at slike språk blir respektert, beskyttet og fremmet. Del III gir en ramme for konkrete tiltak som medlemslandene kan gjennomføre for å oppfylle forpliktelsen i del II. Det inkluderer bestemmelser om språkpolitikk og tiltak som kan iverksettes for å fremme bruk og støtte av regionale eller minoritetsspråk.

Vi ønsker å skape en ny fortelling, en fortelling preget av respekt, likestilling og forsoning. Dette inkluderer å løfte kvensk språk fra del II til del III i Den europeiske pakten om regions- eller minoritetsspråk, med mål om å gi kvensk kultur og identitet den anerkjennelsen de fortjener.

AUF vil:

- Løfte kvensk språk fra del II til del III i Den europeiske pakten om regions- eller minoritetsspråk, og at kvensk språk må revitaliseres gjennom en statlig helhetlig, tilstrekkelig finansiert plan med konkrete målbare mål

Uttalelse 3: Demokratisk tillitsreform i Norge

Svekket tillit til politikere og politiske institusjoner utgjør en fundamental trussel mot demokratiet. Når beslutningsprosesser oppfattes som fjerne og lukkede, og folk føler på en økt avstand til politikere, er varsellampene våre nødt til å lyse rødt.

Det norske demokratiet har tradisjonelt sett vært preget av høy tillit, og det er et sunnhetstegn at tilliten til politikere har sunket sett i lys av saker i det siste knyttet til habilitet, pendlerboliger, og så videre. Tillit må bygges opp over tid, og det er politikerne selv som må gjøre det.

AUF vil:

- Fastsette lønnen til stortingsrepresentanter til 8G, og at lønnen til statsråder skal knyttes til 10G.
- Innføre en ny lov om åpenhet rundt lobbyvirksomhet i Norge, som samtidig sikrer at sårbare grupper trygt kan ytre seg og drive på med politisk påvirkning.
- At alle lovbrudd på Stortinget skal etterforskes på lik linje med andre kriminalsaker.
- Ha et forbud mot aksjehandel for statsråder og deres partnere/ektefeller.

Uttalelse 4: Fjerne den generelle adgangen til gjennomsnittsberegning av arbeidstiden

Blanding av timer, eller gjennomsnittsberegning av arbeidstiden, er en praksis som Dette reguleres i arbeidsmiljølovens § 10-5 punkt 1. Arbeidsgivere kan kombinere antall timer en ansatt jobber over en lengre periode som vanligvis er opptil 52 uke. Formålet er å beregne gjennomsnittlig arbeidstid per uke.

Dette betyr at selv om arbeidstiden kan variere fra dag til dag eller uke til uke, må gjennomsnittet over den angitte perioden ikke overskride lovens grenser for arbeidstid per uke.

For eksempel, hvis en arbeidstaker har en uke med lite arbeid og en uke med mye overtid, kan arbeidsgiveren bruke gjennomsnittsberegningen for å sikre at gjennomsnittet av arbeidstiden over disse to ukene ikke overstiger lovens grenser. Dette kan være nyttig for å tilpasse seg ujevne arbeidstider eller skiftarbeid.

Imidlertid kan denne praksisen også misbrukes av noen arbeidsgivere til å presse arbeidstakere til å jobbe ekstra lange timer over lengre perioder. Dette kan være spesielt problematisk for unge arbeidstakere som kanskje ikke har mye erfaring med arbeidslivet og kan ende opp med å jobbe for mye, noe som kan være både fysisk og mentalt belastende.

Ved å fjerne den generelle adgangen til gjennomsnittsberegning vil det fortsatt være mulig å gjennomsnittsberegne arbeidstiden gjennom avtaler med tillitsvalgte eller Arbeidstilsynet. Dette vil bidra til å skape et mer seriøst og trygt arbeidsliv, spesielt for unge arbeidstakere som er sårbare i møte med arbeidslivet. Det vil sikre at arbeidstakerne ikke utnyttes og at de får en rettferdig arbeidssituasjon.

AUF vil:

- Jobbe for at adgangen til gjennomsnittsberegning av arbeidstiden fjernes for å ivareta unge i arbeidslivet.

Uttalelse 5: Havbruk for fremtiden

AUF mener at det er viktig med en fiskeripolitikk som bidrar til å sikre bosetting i fiskeriavhengige kystsamfunn. Det betyr at kystflåten må prioriteres over tråler næringen. Det er viktig med en politikk som sikrer at ungdom i landsdelen kan komme lettere inn i fiskerinæringen. Det kan bl.a sikres gjennom gunstige finansieringsordninger for at unge skal kunne skaffe seg båt, utstyr og kvoter. I 2021 sto unge kvinner i fiskerinæringen frem og fortalte om seksuell trakassering fra mannlige kollegaer. AUF krever at det iverksettes effektive tiltak for å få slutt på slik atferd – og at det satses på grep for å få enda flere unge jenter til å velge fiskerirelaterte yrker. AUF går inn for strenge miljøkrav for fiskerinæringen. Det må utvikles og iverksettes tiltak for å gjøre næringen utslippsfri og bærekraftig så raskt som mulig. Dette er viktig for at næringen skal opprettholdes og være attraktiv for kommende generasjoner.

AUF vil:

- Jobbe aktivt en likestilt fiskerinæringen
- Prioritere kystflåten over trålerne med kvote fordeler og ressurser
- Sikre gunstige ordninger for at unge skal kunne gå inn i fiskerinæringen, blant annet gjennom finansiering av båt, utstyr og kvoter
- Videreføre ordningen med tillatelser til visnings- og utdanningsformål
- Innføre en endring i ferskfiskordningen slik at levering av råstoff til landanlegg som videreforedler, blir premiert gjennom økt kvote.

Uttalelse 6: RT for alle

Det er hvert år om lag 40 000 norske ungdommer som gjør seg ferdig med videregående skole. Russetiden har eksistert siden 1850-tallet, og de aller fleste velger å delta i russefeiringen, men for mange. De siste årene har særlig ekskludering blitt et økende problem. AUF mener det er en del av politikernes ansvar å sørge for at alle elever, uavhengig av bosted, om de er på buss, van, campingvogn eller er vandreruss, skal få en fin russetid.

De siste årene har særlig ekskludering blitt et økende problem. Russen er blant annet blitt ekskludert fra det offentlige rom ved at parker, parkeringsplasser og utesteder stenges for russ. Når russen ikke kan samles må de deles i mindre grupper for å få plass, som man gjør når grupper går sammen om å kjøpe eller leie russebusser. Derfor mener AUF at dagens russetid er for lite inkluderende. AUF mener det bør settes av penger til inkluderingstiltak, tiltak som sørger for at det er mulighet for at russestyrene har penger til å ha en inkluderende feiring.

AUF vil:

- At fylkene i samarbeid med russen skal legge til rette for en trygg og inkluderende feiring av russetiden
- At fylkene med russestyrene skal ha legge en plan for feiring av russetiden
- At det settes av penger til inkluderingstiltak for russestyrene

Kapitalistisk markedsføring

I tillegg er russetiden dominert av av kommersielle aktører som ønsker å utnytte ungdommen som feirer at de er ferdig med vgs. Elever helt nede i 15 årsalderen blir kontaktet av disse aktørene, og det er mye reklame og markedsføring rettet mot skoleelever.

AUF vil:

- Å forby reklamering fra private aktører på skolene i Norge
- Begrense makten til private leverandører av russeklær og annen russetjenester, slik som russeservice og russedress

Møteplasser for russeren

I dagens politikk så snakkes det mye om hva som er dårlig med russetiden, men man må også begynne å snakke mer om hvordan vi kan gjøre den bedre, og hva som kan gjøres fra politisk hold. AUF mener det hviler et ekstra ansvar på politikerne og da særlig fylkene som har ansvar for norske videregående skoler. Fylkene må ha hovedansvar for å bidra mer til en mer inkluderende og trygg russetid for elevene sine. Dette Fylkene må sette av områder til russeren hvor det er mulig for all russ i fylke å samles. Ved å ha et fellesareal der alle russeren kan samle seg, så skaper det et trygt miljø der man kan sette inn vakter som passer på russeren.

AUF vil:

- Fylkene må sette av et område, sted eller en tomt for russeren å være fra dag til dag
- Fylkene skal sammen med russestyret frigjøre plass til russesamlinger

Vaksine, frokost og kollektivt for russeren

I og med at det er en del av politikernes ansvar å sikre en fin opplevelse av russetiden, er det mer som kan gjøres. Utenom vaksine mot hjernehinnebetennelse og gratis skolefrokost må buss, bane, tog og ferger forsøkes å gjøres gratis for unge i russetiden. Det er noe som vil bidra til økt trygghet og tilgjengelighet.

AUF vil:

- Alle må få tilgang på vaksine mot hjernehinnebetennelse før russetiden.
- At alle videregående skoler skal tilby skolefrokost i russetiden.
- Ha prøveprosjekt med gratis kollektivtransport for unge i russetiden.
- Tillate nattåpne kebabsjapper.

Helse og trivsel

Avslutningsvis må russetiden sees i sammenheng unges helse og trivsel. Dette inkluderer alt fra gratis prevensjon på videregående skoler, bedre seksualitetsundervisning til tilstedeværelse av miljøarbeidere på skolene. Disse tiltakene er rettet mot å styrke ungdommers helse og trivsel samt fremme ansvarlig atferd i møte feiringen.

AUF vil:

- Sikre gratis prevensjon på videregående skoler under russetiden
- Særlig fokus på en mer moderne og oppdatert seksualitetsundervisning før russetiden, særlig på aktivt og oppriktig samtykke
- At analysetjenester av rusmidler skal bli en del av den offentlige helsetjenesten, og at de skal drive oppsøkende virksomhet på russetreffene

Uttalelse 7: Sosialdemokratisk justispolitikk

Rettsstaten spiller en sentral rolle i visjonen som AUF har for samfunnet. I et samfunn med små forskjeller og like muligheter for alle, må loven være lik for alle. Derfor mener AUF at det er viktig at vi opprettholder maktfordelingen i den norske staten og at alle har krav på samme behandling av domstolene.

En av de viktigste tiltakene for dette i nyere tid er domstolsreformen. Ved å halvere antall tingretter har fagmiljøene blitt større, noe som er viktig i et så mangfoldig emne som juss. Med dette forsvant i stor grad også de betydelige utfordringene små tingretter tidligere møtte. Mange små tingretter hadde kun én dommer, noe som førte til store unødvendige kostnader ved sykdom eller inhabilitet. Alle rettssteder som var i drift før domstolsreformen fortsatt er i bruk i dag. Reformen har derfor ikke ledet til at rett er mindre tilgjengelig. Likevel er det en berettiget frykt at noen av disse kan foreslås lagt ned på sikt. Det er ikke en løsning vi kan stille oss bak, tilgangen til rett skal være nært folk i hele landet. Det juridiske fagmiljøet er også stort sett enstemmig om at domstolsreformen har fungert som ønsket etter alle solemerker.

En av de viktigste bærebjelkene i den norske rettsstat er forsvarerordningen. Det er et grunnleggende prinsipp at ingen skal dømmes for noe man ikke har gjort, og dette er kun mulig hvis en god forsvarerordning er tilgjengelig for hele befolkningen. Likevel er kvaliteten på denne ordningen i dag under press. Godtgjørelsen for oppnevnte forsvarere dekkes av fellesskapet, etter en sats som er mye lavere enn hva Salærrådet har sagt er bærekraftig. Advokatforeningen har derfor advart om at kvaliteten på forsvarsadvokater på sikt vil synke dersom det ikke skjer endringer. Denne utfordringen mot rettsstaten må tas seriøst, og sosialdemokratiet må sørge for at problemet løses.

AUF vil:

- Kjempe for at dagens tingrettsstruktur bevares.
- Si nei til eventuelle forslag om nedleggelse av rettssteder.
- Fastslå at Salærrådets anbefalinger skal være utgangspunktet for salærsatsen.
- Kjempe for en bærekraftig salærsats.
- Arbeide for at økningene i salærsatsen går tilbake til de originale løftene fra regjeringen.

Uttalelse 8: Synstest i skolen og barn som trenger briller

Mange foreldre er ikke klar over hvor viktig det er å sjekke barnet sitt syn. De tenker at barnet ser godt, og at det ikke er nødvendig å undersøke det nærmere. Etter fireårskontrollen på helsestasjonen er det ingen obligatoriske tilbud om offentlig synstest av barn. Barna undersøkes vanligvis ikke i skolehelsetjenesten uten at det er en mistanke om dårlig syn. Dermed kan mange gå med synsproblemer i mange år uten at det fanges opp. Fireårskontrollen er utrolig viktig og vil ofte avdekke de alvorligste synsfeilene. Det som er synd, er at de som har mildere synsproblemer ofte sklir gjennom på den kontrollen. Det er vanskelig å oppdage at barn ser dårlig, fordi det ikke vet at de ser dårlig for dem er alt normalt. Barn som ser dårlig får ofte lærevansker, og sliter å følge med på skolen. Ofte mistolkes det med atferdsproblemer, konsentrasjonsproblemer eller til å med ADHD eller dysleksi. Men så handler det rett å slett om at barnet trenger briller. Det er viktig at dette blir oppdaget tidlig i utdannelse løpet, derfor vil AUF i Akershus innføre obligatorisk gratis optiker time på barneskolen gjennom skolehelsetjenesten.

AUF vil:

- Innføre obligatorisk gratis synssjekk for alle på grunnskolen
- Sørge for at synsundersøkelse, briller, linser blir gratis for alle under 18